

1395/09/14

قوه قضائیه

پیشینه رویه قضایی در ایران

در ارتباط با

قانون مجازات اسلامی

(جلد اول)

(کلیات؛ مواد عمومی)

مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: پیشینه رویه قضایی در ایران در ارتباط با قانون مجازات اسلامی/گردآوری و تدوین مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه.
مشخصات نشر	: تهران: قوه قضاییه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ج. ۸؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: دوره: ۵-۹۹-۸۴۸۵-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۱: ۹-۰۹-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۲: ۵-۱۰-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۳: ۲-۱۱-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۴: ۹-۱۲-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۵: ۶-۱۳-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۶: ۳-۱۴-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۷: ۰-۱۵-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج. ۸: ۷-۱۶-۰۰۰-۴۸۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
موضوع	: حقوق جزا -- ایران -- خلاصه آرای قضایی
موضوع	: Criminal law -- Iran -- Digests *
موضوع	: رویه قضایی -- ایران
موضوع	: Jurisprudence -- Iran
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضائیه. مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۹/۴۴۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۵۵/۳۴۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۱۸۹۷

وب سایت: www.jpri.ir کدپستی: ۱۹۱ ۳۸۱ ۵۱۴ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱

نشانی: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - بعد از خروجی اوین درک - ساختمان پژوهشگاه قوه قضاییه

مرکز مطبوعات و انتشارات
قوه قضاییه

عنوان: پیشینه رویه قضایی در ایران در ارتباط با قانون مجازات اسلامی - جلد اول

گردآوری و تدوین: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه

به روزرسانی، ویرایش علمی و تلخیص: دکتر افشین عبداللہی

ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه

قیمت: ۳۵۰۰۰ ریال با جلد نفیس

تیراژ و نوبت چاپ: ۱۰۰۰ - اول ۱۳۹۶

مراکز پخش:

دفتر مرکزی پخش: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - بعد از خروجی اوین درک - ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱

فروشگاه و نمایشگاه دائمی: تهران - خیابان حافظ - نیش خیابان سمیه - ساختمان شماره ۳ قوه قضاییه

تلفن: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴ فکس: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۱۳

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵ - ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰

فهرست مطالب

فصل دهم: مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان (مواد ۸۸ تا ۹۵).....	۱۵۹	کتاب اول: کلیات.....	۱
فصل یازدهم: سقوط مجازات.....	۱۶۵	بخش اول: مواعد عمومی.....	۱
مبحث اول و دوم: عفو و نسخ قانون (مواد ۹۶ تا ۹۹).....	۱۶۵	فصل اول: تعاریف.....	۱
مبحث سوم: گذشت شاکی (مواد ۱۰۰ تا ۱۰۴).....	۱۷۵	فصل دوم: قلمرو و اجرای قوانین جزایی (مواد ۳ تا ۹).....	۱۲
مبحث چهارم: مرور زمان (مواد ۱۰۵ تا ۱۱۴).....	۲۰۳	فصل سوم: قلمرو و اجرای قوانین جزایی در زمان (مواد ۱۰ تا ۱۱).....	۱۶
مبحث پنجم: توبه مجرم (مواد ۱۱۴ تا ۱۱۹).....	۲۴۱	فصل چهارم: قانونی بودن جرایم، مجازات‌ها و دادرسی کیفری (مواد ۱۲ تا ۱۳).....	۱۸
مبحث ششم: اعمال قاعده درأ (مواد ۱۲۰ تا ۱۲۱).....	۲۴۳	بخش دوم: مجازات‌ها.....	۲۴
بخش سوم: جرایم.....	۲۴۴	فصل اول: مجازات‌های اصلی (مواد ۱۴ تا ۲۲).....	۲۴
فصل اول: شروع به جرم (مواد ۱۲۲ تا ۱۲۴).....	۲۴۴	فصل دوم: مجازات‌های تکمیلی و تبعی (مواد ۲۳ تا ۲۶).....	۳۳
فصل سوم: شرکت در جرم (ماده ۱۲۵).....	۲۵۲	فصل سوم: نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها (مواد ۲۷ تا ۳۶).....	۵۰
فصل سوم و چهارم: معاونت در جرم و سردهستگی گروه مجرمانه سازمان‌یافتا (مواد ۱۲۶ تا ۱۳۰).....	۲۵۴	فصل چهارم: تخفیف مجازات و معافیت از آن (مواد ۳۷ تا ۳۹).....	۵۶
فصل پنجم: تعدد جرم (مواد ۱۳۱ تا ۱۳۵).....	۲۷۴	فصل پنجم: تعویق صدور حکم (مواد ۴۰ تا ۴۵).....	۱۰۰
فصل ششم: تکرار جرم (مواد ۱۳۶ تا ۱۳۹).....	۳۱۲	فصل ششم: تعلیق اجرای مجازات (مواد ۴۶ تا ۵۵).....	۱۰۰
بخش چهارم: شرایط و موانع مسئولیت کیفری.....	۳۲۱	فصل هفتم: نظام نیمه‌آزادی (مواد ۵۶ تا ۵۷).....	۱۲۴
فصل اول: شرایط مسئولیت کیفری (مواد ۱۴۰ تا ۱۴۵).....	۳۲۱	فصل هشتم: نظام آزادی مشروط (مواد ۵۸ تا ۶۳).....	۱۲۴
فصل دوم: موانع مسئولیت کیفری (مواد ۱۴۶ تا ۱۵۹).....	۳۲۷	فصل نهم: مجازات‌های جایگزین حبس (مواد ۶۴ تا ۸۷).....	۱۵۶
کتاب‌شناسی منابع.....	۳۶۱		

مقدمه

اهمیت مجموعه

در نگاه اول، رویه قضایی به مجموع آراء و احکامی که دادگاه‌ها در موضوع خاص صادر می‌کنند، اطلاق می‌شود. در واقع، دادگاه‌ها در مواردی که نسبت به یک مسأله حقوقی اظهار نظر کردند، معمولاً در موارد مشابه از همان نظر قبلی خود تبعیت می‌کنند. در اهمیت رویه قضایی و به ویژه تاریخ آن نباید تردید کرد. از یک طرف، اهمیت رویه قضایی به گونه‌ای است که تقریباً تمامی حقوقدانان در برخی موارد آن را جزء منابعی اصلی و در برخی دیگر جزء منابع فرعی حقوق به شمار آورده‌اند. در این مفهوم رویه قضایی شامل تمامی آرای صادره از دادگاه‌ها از همان روزهای نخستین تشکیل دادگستری تا به امروز می‌شود. لذا آرای صادره قدیمی به میزان آرای صادره کنونی اهمیت دارد و باید به عنوان یکی از منابع حقوق مورد توجه واقع شود. از طرف دیگر، رویه قضایی و استدلال‌های به کار رفته در آن علاوه بر اینکه منبع زاینده‌ای در تولید دانش بومی، سازمانی و حرفه‌ای دستگاه قضایی است بلکه می‌تواند مقنن را در به‌روزرسانی قوانین یاری نماید و وکلا و قضات را با تازه‌ترین استدلال‌ها آشنا نماید.

همانطور که بیان شد، شاید در نگاه اول، رویه قضایی فقط آرای وحدت رویه به طور خاص یا آرای دادگاه‌ها به طور کلی باشد. اما این نگاه چندان دقیق نیست؛ زیرا این آراء از اهمیت بخشنامه‌های قضایی، نشست‌های قضات دادگستری، آرای دادگاه انتظامی قضات، نظریات اداره حقوقی قوه قضاییه و موارد مشابه به عنوان ارکان مهم رویه قضایی صرف نظر کرد. اما از آنجا که مرجع صدور رویه قضایی نهادهای مختلفی است؛ لذا دسترسی به آنها ممکن است چندان آسان نباشد و لازم است در این زمینه مجموعه کامل و جامعی وجود داشته باشد.

سابقه مجموعه

قبل از انتشار این مجموعه، مجموعه‌ای با عنوان رویه قضایی در ارتباط با دیار، بازپرس، دادستان، دادگاه‌ها و غیره وجود داشت که از چند جهت دارای مشکلات عدیده‌ای بود و استفاده از آنرا بسیار سخت کرده بود. اول اینکه مجموعه سابق با توجه به قوانینی تنظیم شده بود که بیشتر آنها منسوخ شده بودند و هیچ‌یک از قوانین اخیرالصدور مانند قانون مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری و حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۲ یا قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مؤثر و غیره در آن به‌روزرسانی نشده بود. مشکل دوم مجموعه سابق، نداشتن پلان مشخص بود به گونه‌ای که اگر خواننده محترم به دنبال موضوع یا ماده خاصی بود نمی‌دانست باید به کدام جلد مراجعه کند؛ زیرا در هر جلد موضوعات مختلف، با عناوین جداگانه و مواد متعددی وجود داشت که باعث سردرگمی در بین ۵۸ جلد می‌شد. مشکل سوم، برخی آراء و نظرات و فتاوا به کرات در مجموعه ۵۸ جلدی تکرار شده بود به گونه‌ای که باعث خستگی خواننده و هدر رفتن هزینه بابت خرید جلد‌های اضافی می‌گردید.

ویژگی‌های مجموعه

مجموعه رویه قضایی وقتی کامل و جامع است که حداقل موارد زیر در آن رعایت شود:

- رویه قضایی به صورت عینی و عملی مشخص شود.
- مصادر رویه قضایی به معنای عام معلوم شود و در صورت امکان آراء و نظرات تمامی آنها درج شود.
- محتوای رویه قضایی بر اساس یک پلان مشخص و قابل فهم در یک مجموعه بزرگ که رویه قضایی ایران را تشکیل دهد، گردآوری شود.

- گردآوری این مجموعه باید به گونه‌ای باشد که خواننده به راحتی بتواند به موضوعات لازم دسترسی پیدا کند و موارد مرتبط با آن را تطبیق دهد.
 - این مجموعه باید به گونه‌ای طراحی شود رویه‌های قضایی در عمل امکان انتقال تجارب قضایی را فراهم آورد و زمینه‌های تفسیر قانون، اصلاح آن و حل مشکل در موارد سکوت، اجمال، تعارض و نقض قوانین و غیره را فراهم کند.
 - پیشینه رویه قضایی و استدلال‌های سابقون را حفظ نماید به گونه‌ای که به عنوان یکی از منابع تاریخ حقوق نیز در ایران کاربرد داشته باشد.
- در این مجموعه نیز تلاش بر آن است که موارد فوق حتی‌الامکان رعایت شود. بدین منظور، در مجموعه کنونی سعی شده که تمامی موارد اضافی و تکراری حذف شود، مواد موجود در نظرات مشورتی و آراء دادگاه‌ها و غیره با توجه به آخرین قوانین به‌روزرسانی گردیده به گونه‌ای که خواننده به راحتی می‌داند که رأی یا نظریه صادره در قبل از انقلاب هم اکنون با کدام ماده قانونی منطبق است. همچنین جهت سهولت دسترسی و تفهیم مطالب، یک پلان و فهرست جدید طراحی شده که تمامی آراء و نظرات مشورتی و نشست‌های قضات با مواد قانونی مربوطه در آن گنجانده شده است که خواننده با خواندن و استفاده از آن لذت خواهد برد.

مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه